

Turne smuči

Preizkus opreme

✍ Matjaž Šerkezi in Davo Karničar

📷 Matjaž Šerkezi

Število obiskovalcev zimskih gora se vsako leto povečuje, med njimi so tudi turni smučarji. Vprašanje, ki si ga zastavi tako začetnik kot bolj izkušen smučar je: "Katere smuči naj kupim, glede na svoje smučarsko znanje, zahteve ...?" Mogoče bo odločitev tudi za vas, bralce Planinskega vestnika lažja, saj boste v nadaljevanju članka lahko prebrali katere značilne karakteristike odlikujejo posamezen tip smuči. Govorimo seveda o testiranju turnih smuči, ki so ga na prošnjo uredništva izvedli strokovnjaki turnega smučanja, 9.–10. marca 2010 na smučišču Peca v Avstriji (op. ur.).

ZUNANJI POGOJI TESTIRANJA

Višinska razlika smučišča je 1200 metrov, na terenu so bili spremenljivi pogoji: vršni del s pršičem in zmerno naklonino ter strmi, osrednji del s trdim, zbitim snegom z ledenimi ploščami. Na spodnjem delu proge je bil srenec, mestoma celo moker led. Smučali smo tudi v gozdu, kjer je bil težak južni sneg. Povprečna temperatura je bila -6°C z vetrom in sneženjem. Pri testu je treba upoštevati dolžino smuči (159–178 cm) zaradi razlik, ki nastanejo pri njihovem obnašanju na podlagi glede na telesno višino in težo preizkuševalca.

Pozornost smo bili na ocenjevanje vodljivosti, okretnosti, teže, obnašanje pri manjših in večjih hitrostih, vodljivost ob bočnem drsenju in enakomernost ob hitrejšem zaustavljanju. ◉

KAKO OČISTIMO KOŽE IN OBNOVIMO LEPILO?

S kože moramo predhodno očistiti staro lepilo in vso nesnago, ki se je nabrala na njej. To najlažje storimo s časopisnim papirjem, ki ga položimo na lepilo in polikamo. Pri tem moramo paziti, da kožo ne zažgemo. Najlažje se nanaša lepilo v traku, ki ga prilepimo na kožo in znova polikamo. Počakamo deset ur, da se lepilo posuši.

Ljudje so pričeli uporabljati smuči kot transportno sredstvo za lažje gibanje po zasneženi pokrajini. Po nekaterih podatkih naj bi bile stare vsaj 5000 let, kar dokazuje v skalo vklesana risba smučarja z norveškega otoka Roedøya. Veliko zanimanje v Evropi zanje je vzbudil pohod Norvežana Fridtjofa Nansena na smučeh čez Grenlandijo. V Sloveniji kot nekakšen začetek turnega smučanja beležimo leto 1895, ko je bil v eni prvih številnih Planinskega vestnika objavljen opis izleta na smučeh. V

začetku 20. stoletja so turno smučanje gojili drenovci, ki so poleg lažjih tur v okolici Ljubljane prišli na Kamniško sedlo in Veliko planino. Leta 1914 je Rudolf Badjura organiziral tečaj smučanja za planince, lovce in gorske vodnike. Planinska zveza Slovenije je začela tečaje turnega smučanja organizirati po letu 1962 in še danes je turna smuka sestavni del tečajev alpinistov, vodnikov PZS, dobro obiskan je tudi teden turne smuke na Komni pod okriljem Mladinske komisije.

Na vsako turno smuko se moramo podati ustrezno opremljeni. Oprema mora biti izbrana, prilagojena turi in lahka. S tem bomo imeli manjši in lažji nahrbtnik, smučanje pa bo kasneje enostavnejše. Poleg obvezne opreme mora imeti vsak udeleženec

ture še plazovno žolno, sondo in lopato. Pred odhodom od doma se obvezno pozanimajmo o snežnih razmerah in stopnji nevarnosti snežnih plazov ter turo prilagodimo trenutnim razmeram.

Smučanje v planinah daje človeku, posebno mlademu, najidealnejšo priliko, da izrabi svoje moči in sposobnosti ter na plemenit in koristen način zadovoljuje koprnečim nagonom, ki bi posebno zopet pri mladem lahko ušli na napačno pot. Smučanje po planinah je izmed najboljših vzgojnih sredstev za neukrotljivo mladino. Kjer beseda ne zaleže, kjer je kazen brez učinka, tam izpostavi mladega, po činih strmečega človeka naravnost vplivu največje zemske lepote, ki pa se odpre le po velikem trudu, a trud poplača z bogatimi obrestmi. Naravnost čudežno deluje prost smuk v sproščeni prirodi.

Pavle Kunaver, Vzgojni pomen planinskega smučanja, Planinski vestnik, 1987/3, str. 57–58.

OSNOVNA TURNOSMUČARSKA OPREMA

Vezi so eden najpomembnejših delov opreme, ker nam omogočajo hojo s smučmi. Sestavljene so iz glave in petnega dela, ki sta v večini primerov povezana med seboj. Enostaven mehanizem omogoča, da se vez med hojo dviga v petnem delu, medtem ko jo za spust blokiramo in s tem dosežemo lastnosti alpske vezi. Tudi v turni smuki so varnostne paščke zamenjale zavore. Paščki so v primeru padca nevarni, ker so smuči še vedno pritrjene na telo, s čimer se poveča možnost hudih poškodb.

Srenači so neke vrste dereze za smuči, ki omogočajo gibanje po trdem, zbitem snegu, kjer kože ne primejo. Nikoli ne smejo biti zamenjava za dereze in cepin in z njimi se nikoli ne gibajmo po ledu.

Kože, bolj znane kot psi, so najpomembnejši del turne opreme, saj nam omogočajo hojo s smučmi navkreber. Kože s posebnim

lepilom, nanesenim na hrbtni strani, nalepimo na drsno ploskev smuči. Na drugi strani so kratke dlake, obrnjene proti smeri hoje. S tem dosežemo trenje na podlago, kar nam omogoča gibanje naprej. Psi so dobili ime po prvotni različici kože, ki so bile izdelane iz tjulnjevega krzna (nemško Seehund).

Turnosmučarski čevlji morajo zadostiti dvema pogojema, in sicer da so primerni za dolgotrajno hojo in jih hkrati lahko uporabljamo za smučanje. To omogoča poseben mehanizem, zaradi katerega je čevljev med hojo gibljiv v gležnju, pri smučanju pa se blokira in nudi optimalen kot ter oporo. Od običajnih smučarskih čevljev se razlikujejo še po gumi na podplatih, ki omogoča tudi relativno dobro hojo v snegu. Novejše čevlje odlikujeta tudi dobra toplotna izolacija in majhna teža.

Palice nam nudijo oporo pri vzpenjanju in vzdrževanje ravnotežja pri spustu. V večini primerov se uporabljajo dvodelne zložljive palice. Na spodnjem delu je večja gibljiva krplica, ki preprečuje ugrezjanje palice v sneg, hkrati pa se prilagaja terenu, zato palica ne zdrsava. Za težje spuste priporočajo enodelne palice, saj so zanesljivejše.

Turne smuči nam omogočajo gibanje po zasneženi pokrajini in nepopisen užitek pri spustih. Z njimi se gibamo lažje, hitreje in varneje. Dolžino določimo glede na telesno višino, biti mora 10–12 cm krajša. Od alpskih smuči se razlikujejo predvsem po teži, ki je manjša predvsem zaradi včasih dolgotrajne nošnje smuči. Razlike so tudi v stranskem loku, širini pod čevljem in trdnosti. V krivini je luknja za vleko smuči v močnejšem vetru, omogoča pa tudi izdelavo improviziranih vlak za transport ponesrečenca.

Testirali smo

Damijan Ambrožič; nekdanji član demonstratorske vrste Komisije za alpsko smučanje

Metod Bobnar; vsestranski športnik in turnosmučarski navdušenec

prof. dr. Stojan Burnik; profesor športne vzgoje in prodekan Fakultete za šport Univerze v Ljubljani

Jani Gril; nekdanji član demonstratorske vrste Komisije za alpsko smučanje

Davo Karničar; ekstremni alpinistični smučar in prvi Slovenec, ki je z Everesta neprekinjeno smučal do baznega tabora

Tomaž Komac; odličen poznavalec *outdoor* športne opreme, vsestranski smučar, turnosmučarski navdušenec in bordar

Matej Oblak; trener smučanja in dolgoletni tekmovalec v alpskem smučanju

Matjaž Šerkezi; alpinistični inštruktor in gorski reševalec

Andrej Terčelj; inštruktor turnega in alpinističnega smučanja, smučarski učitelj z licenco ISIA

Turne smuči

Kombinacija turnih in alpskih smuči

	Atomic Free Track (159 cm) ¹	Elan Aconcagua (165 cm)	Dynafit Seven Summit (163 cm)	Ski Trab Duo FreeRando Light (164 cm)	Ski Trab Duo Sint Aero (171 cm)	Blizzard TA Expedition (163 cm)	Elan Denali (168 cm)	Atomic Free Dream (178 cm)	Blizzard Free Cross (170 cm)
Radij²	17,5 m (170 cm)	20,4 m (165 cm)	22,5 m (170 cm)	22 m (170 cm)	24 m (170 cm)	24 m (167 cm)	15,3 m (168 cm)	17,5 m (159 cm)	22 m (170 cm)
Teža	2400 g	2260 g	2660 g	2280 g	1930 g	2200 g	2860 g	2400 g	2640 g
Geometrija³	101,5 – 70 – 93,5 mm	104 – 72 – 91 mm	113 – 78 – 100 mm	112/110 – 79 – 96 mm	105/102 – 73 – 89 mm	102 – 73 – 89 mm	116 – 77 – 100 mm	101,5 – 70 – 93,5 mm	113 – 78 – 100 mm
Dolžina⁴	149, 154, 159, 164, 169 cm	146, 152, 158, 165, 170, 176 cm	149, 156, 163, 170, 178 cm	157, 164, 171, 178 cm	157, 164, 171, 178 cm	159, 163, 167, 172 cm	152, 168, 184 cm	149, 154, 159, 164, 169, 178 cm	156, 163, 170, 178 cm
Okvirna cena	279 EUR	249,95 EUR	399 EUR	459 EUR	620 EUR	299 EUR	499,95 EUR	279 EUR	289 EUR
Mnenje	Primerne so za manj zahtevne smučarje, ki dosegajo nižje hitrosti, saj ob večjih postanejo nemirne zaradi drugačne torzijske stabilnosti na sprednjem in zadnjem delu. Na ledenih podlagah so nestabilne in ne držijo smeri v zavoj, zato so primernejše za mehkejšo podlago. Smuči so lahko za nošnje.	Lahke in zelo dobro vodljive smuči so primerne za kratke zavoje. Dobro odzivnost imajo tudi pri večjih hitrostih. Priporočamo jih vsem profilom turnih smučarjev.	Smuči so primerne za povprečne smučarje. Torzijsko so stabilne in omogočajo dobro kontrolo pri krajših zavojih in njihovem navezovanju. Orijem je enakomeren po vsej dolžini smuči. Pri večjih hitrostih postanejo nemirne.	Klasične <i>all mountain</i> ⁵ turne smuči, primerne predvsem za lažje smučarje in lažje turne smuke na mehkejši podlagi.	Lahke turne smuči, primerne za lažje smučarje in lažje turne smuke. V danih razmerah se niso dobro obnesle.	Smuči so zaradi svoje togosti primerne za težje smučarje. Dobro se obnesejo na strmih terenih tako pri kratkih kot dolgih zavojih. Odziv smuči je dober.	Smuči so primerne za izkušene smučarje, omogočajo smučanje z zarezo tehniko na manj zahtevnih terenih. Dobro so plovne in omogočajo navezovanje tako daljših kot krajših zavojev. V hitrosti obdržijo stabilnost in smer.	Imajo karakteristike <i>all mountain</i> ⁵ smuči. Zaradi teže so primerne za krajše turne smuke.	Po karakteristiki so podobne Elanovim smučem Denali. Zelo so odzivne in uporabne na smučišču.

¹ Dolžina smuči, ki smo jih preizkusili na testu.

² Radij zavoja (stranski lok smuči) pomeni razmerje širine prednjega, srednjega in zadnjega dela smuči. Je tovarniško izračunana dolžina loka, ki ga smučka opiše pri konstantni obremenjenosti pod kotom 45 stopinj. Pri različnih dolžinah smučke je različen; daljša je smučka, večji je stranski lok. Manjši je radij zavoja, krajšo smučko morate izbrati. Z manjšim radijem boste smučko lažje spravili preko vpadnice v zavoj z minimalnim oddrsavanjem, vendar bo smučka nemirna pri večjih hitrostih. Večji je radij smučke, daljša mora biti. Če je daljša, boste lažje kontrolirali hitrost (pri tem ne smete pozabiti trdote smuči in njene torzijske odpornosti). Stranski lok pod 14 m je značilen za slalomske smuči in namenjen tistim, ki uživajo v ekstremno kratkih zavojih z minimalnim oddrsavanjem. Za smučarja, ki smuča tehnično dovršeno in malo počasneje, je primeren radij med 14 in 17 m. Za smučarje, ki imajo radi daljše zavoje pri velikih hitrostih, pa so primerne smuči s stranskim lokom nad 18 m.

Tekmovalne turne smuči

Dynafit Broad Peak (167 cm)	Hagan Ultra (170 cm)	Hagan Dragon (165 cm)	Vökl Qanik (163 cm)	Dynastar Alttrail Pierra Menta Pro Carbon	Elan Triglav	Ski Trab Duo Race Aero World Cup	Hagan X-Race
17 m (167 cm)	14,7 m (170 cm)	15 m (170 cm)	16,1 m (170 cm)	24 m (164 cm)	27,6 m (161 cm)	23 m (164 cm)	22,6 m (160 cm)
2150 g	2390 g	2480 g	1400 g	1460 g	1398 g	1490 g	1580 g
112 – 74 – 96 mm	111 – 71 – 101 mm	114 – 74 – 104 mm	103 – 74 – 118 mm	92 – 65 – 82 mm	89 – 66 – 80 mm	92 – 64 – 78 mm	97 – 64 – 78 mm
149, 158, 167, 176 cm	155, 163, 170, 177 cm	155, 165, 170, 175 cm	156, 163, 170, 177 cm	164 cm	161 cm	157, 164, 171 cm	150 do 160 cm
še ni znana	280 EUR	289 EUR	216,52 EUR	850 EUR	ni podatka	825 EUR	350 EUR
Smuči so zaradi izrazito tršega zadnjega dela v primerjavi s sprednjim primernejše za nižje hitrosti, zaradi česar so zelo primerne tudi za smučanje v celem snegu. Preizkuševalci smo bili enotnega mnenja, da jih odlikuje eleganten dizajn.	Klasične turne smuči, primerne za različne profile turnih smučarjev pri nižjih hitrostih in mehkejši podlagi.	Klasične all mountain ³ smuči. Pri večjih hitrostih in daljših zavojih so nestabilne in ne držijo smeri. Odziv v kratkih zavojih je dober.	Smuči so zaradi svojih lastnosti primerne tako za turno smučanje kot za smučiče. So dobro uravnotežene in zelo odzivne. Njihova geometrija je na meji za turno smuko, kar je lahko nevarno na večjih strminah. Preizkuševalci smo bili enotni v oceni, da so se v danih razmerah kot najprimernejša izbira izkazale ravno smuči Vökl Qanik.	Smuči so izključno tekmovalne in narejene za čim lažji vzpon in spust.	Gre za popolnoma nov koncept smuči za tekmovalno turno smuko, ki ga je od začetka do konca spremljal in testiral Davo Karničar. Smučka je najlažja na svetu in tehta manj kot 700 g. Nov koncept konstrukcije, ki ga je razvil Elan pod imenom "Waveflex Bride", ji daje izredno lahko in v zavojih stabilno obliko.	Smuči spadajo med lažje na trgu, hkrati pa ohranjajo izredno stabilnost pri spustu.	Majhna teža in izboljšana konica za krmarjenje v celem snegu s primarnim ciljem: hitro gor in hitro dol!
V okviru Planinske zveze Slovenije deluje Komisija za tekmovalno turno smučanje (KTTS), zato predstavljamo trenutno najbolj priljubljene tekmovalne turne smuči, ki se večinoma pojavljajo na svetovnih prvenstvih.							

³ Geometrija smuči z radijem stranskega loka določa širino zavojev in s tem širino namišljenega hodnika, po katerem vijuga smučar.

⁴ Dolžina smuči, na podlagi katere proizvajalec navaja podatek radija, teže para smuči in geometrijo.

⁵ All mountain smuči preporučajo s svojo vsestranskostjo pri vseh pogojih in na vsakem terenu.

Slabosti: na izredno trdih ali poldenelih podlagah oprijem ni optimalen. Izven urejenih prog so v primerjavi s freeride smučmi nemirnejše in nudijo manj opore.

Prednosti: vsestranske smuči (zarezna tehnika, turno smučanje, freeride). Športne, vendar ne preveč agresivne.

Primerna dolžina: za izvrstne in težje smučarje telesna višina minus 5 cm, za običajne in lažje smučarje pa telesna višina minus 10 cm.